

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. X. Inconstantia in animi & cœlitum cultu, exemplo inaudito coargitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

S. II.

ET quid de iis sentiendum, quibus in mensuris charis Obedientia præscribitur, at ipsi nihil minus faciunt quam quod imperatur: quibus jejuniis suadetur, illi necunico bolo genium suum fraudant: quibus Veritas consilium sequenda, illi rethnas, fucos, fucelas, mendacia consarcinant? Sic auditorum ubique multos reperias, factores paucos. An non ii auditores solum, apud quos pax publice laudatur, rixis illi ac iurgis turbant omnia: examen conscientie iubetur, illo toto mense nec semel quidem in seipsos descendunt: quatuor novissimorum meditatio proponitur, illi mortis & iudicii immemores, cæli & inferorum securi vivunt: i vigilantia præcipitur, illi venientem solem horâ septimâ in lecto salutant, ubi ubi tandem fit sacrum: pia lectio commendatur, illi libellos pios nec habere quidem student, nec dum legere: frequens confessionis usus inculcatur, vix illi ut hoc quovis bimeltri semel faciant adducuntur. Et de illis quid dicas, quibus Virginitas & Pudicitia colenda indicitur? obsecro illi Catullus pro stimulo virtutum legunt. O mi fodalit, an non iste mensis identidem tibi occurrat, *Castitas, Castitas, Castitas*. Vide obsecro quam casti sint tui oculi, quam verecundi gestus, quam pudica verba, vide ante omnia quam pura & mundæ sint cogitationes tuæ: si hæc libidinis cœnum admittant, ne mireris & oculos, & gestus, & verba eodem luto infici. Ubi cor libidinem olet, ubi cogitationes castæ non sunt, nec lingua, nec vultus, nec oculi cordis indices castimoniam spirabunt. Ergo & tu mensuram tabellam tuam inspicere, lege atque relege centies, sexcenties: lectio tua finitur verbo, *Castitas, Castitas, Castitas*.

S. III.

Quid portò de iis censendum qui mensuram sche-
dæ Sobrietatis monentur, illi diem mero frange-
re, & crumenam in calices student exhaurire. Quid de
iis videtur quos pia illa fors ad desiderium patriæ cele-
stis erigit, illi in variam curiositatem effusi, omnibus va-
nitatibus indulgent. Quos putes eos, quibus scripta
traditur Carnis afflictio, illi hoc unum agunt, ut Car-
ni faciant bene, ut corpus mulceant & faginent. Quid de
his, inquam, omnibus sentiendum? qui prorsus in con-
trarium nituntur, & alia omnia faciunt quam quæ San-
cti mensuri monent, suadent, jubentque. De te, Gerar-
de, tua me virtus meliora vult ominari. In eos dixi hæc
stenus, qui torporem & desidiam nec alienis quidem
regunt oculis, qui suo se officio functos credunt, cum
consuetudini paruerunt, tamen mensis toto nec Divi-
cutâ, nec itatæ preces, nec specimen virtutis ullum se
prodat. Ita alios atque alios Sanctos, ita plurimos acci-
piunt colendos, nullum colunt, tunc maxime sensuri
quam malum sit Divos Cælitæ negligere, cum ferum
nimis erit velle coluisse, cumque nihil ultra restabit
quam ut tam profanæ sordidæ frustra pœniteat. Non
satis est, o juvenes, o viri, non satis est mensuras schedas
flexo poplite, reverenti manu, pioque osculo excipere,
perlegere, retinere, nisi & Divos in iis descriptos colere,
& virtutem in iis notatam placeat exercere. Nemo vir-
tuti favet, nisi qui eam sequi potest, & Cælitæ nemo ex-
peritur propitios cum moritur, qui eos sibi amicos non
conciliat dum vivit.

GERAR. Sæpe cæpi, sed sæpe etiam desii Divis men-
suris honorem habere, nunc oblivione, nunc etiam tæ-
dio victus. P.O.L. Vix est ubi altioribus clamoribus sit
opus, quam cum bene cæptorum constantia docenda.
Animus humanus ingenerato pondere nunquam non
deflectit in prava, varius semper & mutabilis: virtutem
præsentem sæpe non odimus, sed negligimus. Ita virtu-
tum radices non raro antequam adolescant, sterili fri-
gore exarescunt, ut jam supra demonstratum est. Sed

A quidquid dixerimus, minus semper quam par erat, di-
xisse videbimur. Et quia de Conscientia, de Cælitum, de
Corporis cultu agimus, hunc nobis laborem necessario
sumemus, Gerarde, ut bellam istam huic triplici cultui
infestissimam pro viribus impugnemus. Sanè ab hac ani-
mi levitate & inconstantia admittandæ meramorpho-
ses, & sæpe monstra vitiorum horrenda proveniunt,
quæ ab iis eduntur qui quandoque sanctissimè inci-
piunt, finiunt sceleratissimè, ab angelis, suo vitio, in dia-
bolos mutati. Hæc enim inconstantia, & lentus ad vi-
tium descensus, non unam aliquam virtutem enervat,
sed universas. Audi funestam tragediam in qua histrio
seu actor, & conscientiam & Cælitæ religiosissimè cœ-
pit colere, suum etiam corpori, qui conveniret, cultum
tribuere; sed quam sanctè incepit, tam impiè finivit.
Audi miram, bis miram catastrophem.

CAPUT X.

*Inconstantia in Animi & Cælitum cultu,
exemplo inaudito coarguitur.*

VNUS quidam adolescens, & honesto loco natus, & Adolescē-
tis cujusdā
in animi &
cælitum
cultu in-
constantia.
a fortunis felix atque copiosus, melioris sanctio-
nisque vitæ studio incensus, parentem obnixè rogavit,
liceret sibi rebus mortalibus abdicato, Christum & im-
mortalia sequi. Negavit hoc ei pater. Instatit rursus ac
sæpius filius: cum actum agere se putaret, propinquos
in parentem immisit, ut id a parente extorquerent. Im-
petravit tandem ab invito potestatem abeundi, & mox
in cœnobium se inclusit, in quo tam magna & illustria
continentiæ & abstinentiæ quotidie documenta ceteris
dedit, ut haberent omnes quod imitarentur. Cum ali-
quandiu in cæpto vitæ cursu profecisset, stat se perfe-
ctiorem quam erat, affectat solitudinem, & a Cœno-
biarchâ secedendi copiam flagitat. Dehortatur juvenem
prudens hostilium technarum pater, pericula proponit,
insidias exponit, enumerat damna ex eo discessu secutu-
ra, nec persuadet tamen juveni, quem jam persuasit, imò
abripuit affectus. Si ergo, inquit præses, audendum est,
dabo socios qui comitentur. Ita discedenti comites ge-
minos è contubernio suo adjungit, qui novo eremicolæ
locum opportunum quarant. Faciunt unâ iter diem
unum atque alterum, ac per vastam solitudinem fessi
oberant, æstuque tandem ac labore fracti in terram
corpora abijciunt, somno pauxillum vires refecturi.
Cum aliquandiu placidè omnes quievisset, ecce tibi
ales streperis advolat pennis, & clangore alarum excitat
sopitos. Hic comites: En, inquit, socium Dominus
cælitum tibi misit, sequere ducentem. Ille de providen-
tiâ Dei mirè letus, salutatis comitibus, sequitur præviam
ductricem. Ales post pauca spatia semel atque iterum
subsidit, ac vanescit, in quo loco novus incola silvæ an-
trum reperit, juxtaque salientem ad sedandam sitim, &
dactylos ad pellendam famem. Intellexit eam sibi regio-
nem à Deo per avem designatam, ubi Deo preces affi-
duas sterneret, & vitæ cursum feliciter perageret. Ergo
totum sexennium in summâ vitæ innocentia & sancti-
tate solus & unicus traducit. Et jam de tironis felici pro-
gressu non parum sollicitus erat cæcodæmon, timebatque
ne tam altas virtutis radices ageret, quas non posset
amplius convellere. Aggrediendum itaque sibi militem
advocatis in consilium consuets artibus decernit, per-
sonam inculci & horridi natûque grandis anachoretæ
sumit, tironem adit, seseque spectandum primum exhi-
bet. Horret juvenis, & aspectu inusitati hospitis percel-
litur, nam intra sexennium mortalium neminem aspe-
xerat. Dat ergo se in preces, precatur unâ in speciem va-
ferimus insidiator, surgentemque hortatur, ut denuo
secum etiam votis Deum conveniat. Tum personatus
ille dæmon: Quamdiu, inquit, hic degis? Sexennium,
inquit

inquit juvenis. O infelicitatem, inquit hostis, qui te tam vicinum tamdiu ignoravi! non amplius quadriiduum est cum hic esse te cognovi, statimque consurrexi loco, & salutatum te petrexi, uti de iis inter nos rebus, quæ ad utriusque salutem pertinerent, ageremus. Quid agimus hic in tam vastis & desertis ambo saltibus, à sacris Christi mysteriis, à divino Eucharistiæ epulo exclusi? veteri equidem ne ab ejus quoque regno excludamur. Ad decimum quintum hinc lapidem duo sita sunt cœnobîa, quæ licebit nobis festis diebus adire, ac percepta sacrâ synaxi redire. Visâ res imperito tyroni salutaris ac necessaria: specum deserit cum ipso dæmone, quem virum sanctum existimabat, & dominico die monasteria perit. Templum ingressus, & in preces fusus cum paullo post circumspiceret, & socium ac ductorem suum requireret, nusquam invenit. Quærit ex cœnobitis ubi comes fuis & pater esset: neminem, inquam illi, nisi te & protus fuis incomitarum adventantem vidimus. Tum demum sensit se à veteratore circumventum, & per dolum è cubili suo extractum, neque tamen nimium doluit, ad homines, post tatum temporis, reversisse. Ergo ad latibulum suum reversus progreditur in consueto vitæ instituto. Sed adest rursus stropharum fabricator dæmon, verum jam aliâ longe viâ perniciem incauto machinatur. Juvenis formam induit, habitum civilem & patrium finxit, ut cui semel illuserat, eundem denuo falleret, ac tandem à loco, pietate, religione penitus averteret, ac in sempiternum exitium præcipitaret. Adest ergo & in latebrâ sedentem ad sui spectaculum elicit, nihil efatus, sed perinde ac si è patria quæsitum religiosum juvenem venisset: adstat, inquitur curiosè, hæret, & modò vultum, modò alias corporis partes respicit, ut ad sciscitandum provocet tacentem. Nec frustra; rumpit silentium prior insperitus Anachoreta, & : Quid, inquit, ades, quid me tam exquisitè contemplaris? Hic architectus mendacii: Haud videris me nosse amplius, religiosissime Domine, post tantam temporis interca-pedinem. Ego sum vicini patris tui filius. Pater tuus ita audiebat, hoc nomen erat matri, hoc forori: sed mater quidem ac soror, ante biennium naturæ concessere, pater hoc anno defunctus, te heredem ex assè scripsit, ut tu veluti pius ac religiosus filius relictum aurum ac thesaurum omnem, pro utriusque salute in egenes disper-tias, militique, qui te pervestigarent, nec hætenus ab ul-lo reperiri potuisti, quod equidem vehementer gaudeo, mihi eam felicitatem divinitus oblatam, ut in te incidere-m. Respondet anachoreta religiosè, modò etiam constanter: Ego verò pecuniæ causâ locum hunc deserturus non sum. Et ille: Quid enim mali suadeo? non sum auctor tibi ut opes possideas, aut retineas, sed in paupes tribuas, ac relictam solitudinem quamprimum repe-tas. Quid, respondebis, de neglectâ & direptâ tantâ pecuniâ summâ, summo judici? quid patri, quid egenis ac miseris, quos tantâ misericordia privas? Huic anachore-ta: Ego, inquit, hætenus rerum caducarum curam penitus nullam habui: conscientiam solum, & cælum at-que Cælites curavi. Et hoc est (inquit larvata vulpes) conscientiam & cælum atque Cælites curare, parenti-bus, in causâ præsertim tam piâ, succurrere, pauperibus per occasionem tam bonam non deesse. Qui hæc non curat, conscientiam negligit, & cælum atque Cælites contemnit. Ad hæc anachoreta iterum: An non sunt, inquit, alii, an nemo superest cognatorum, qui me ab-sente, bona hereditaria in egenos dividat? Si tu desis, inquit impostor, avarissimus quisque advolabit, & præ-dam faciet pro libitu: interim mendicorum turba lage-bit & abibit inanis, cujus culpam tu sustinebis. Ductus & victus his dolis simplex & stolidus juvenis, surgit, pe-dem, quem retulit nunquam, ex adicula profert, solitu-dinem simul ac cælum Cælitesque deserit, viam init, pa-triam repetit. In viâ non pauca nec levia nequitæ rudi-

menta accepit à viæ socio, à quo insigniter & cum fal-laci venustate malus esse didicit, antequam id se doceri crederet. In patriam ubi pervenit, ecce domum pater-nam ingredienti pater ipse, quem dæmon finxerat mortuum, occurrit, miratur novum hospitem, nec agnoscit filium, sed probè filium patrem. Quærit pater, quis, unde domo, quid adesset? Attonitus prope filius, quod videret vivum, quem audierat defunctum, fingit (tantum in itinere ex comitis societate profecerat) fingit in-quam, se desiderio patris extremum videndi & salu-tandi adesse, agnitum pater in ædes admittit, & amicit-simè ut filium tractat. Sed non diu in ædibus paternis versatus, Mundi mores & leges exactè addidicit, for-tasse illas nunquam satis oblitus, tantò jam appetentior vanitatis, quantò ante pietatis studiosior, perinde si do-leret tamdiu vitis non servisse, ita sapere cepit misero peccandi licentia. Conscientiam quam antea quodidia-no examine solebat explorare, jam opprimere, eique si-lentium imperare; Cælites quos prius assiduissimis ob-sequiis consuevit colere, jam contemptim negligere, & saltidire; corpus quod aliquot annis laboribus & mediâ macerarat, jam verè colere, & molliissimè procurare cepit. His gradibus in præcepibat, seipso deterior fa-ctus in dies. Addeò dulcis ei erat vitiorum libertas, quâ tamdiu carere potuisset mirabatur. Sic per summum sæ-culus pudorem & innocentiam amisit, turpissimisque se-se flagitiis contaminavit, ita ut à parente plagis etiam multatus, tamen non resipisceret, sed infelicem animam in sceleratâ vitâ exhalaret.

O prodigium! ô portentum! quis unquam hoc fan-tiâs incepit, quis flagitiosius finivit? Mali origo esse solet: melioribus non parere, sibi fidere, seipsum non nosse. Hinc istæ lacrymæ. Verum quid huic misero ita-scor? mihi deberem. Et ego hunc lulum in aliis atque aliis quotidie indo: & hoc, & istud, & illud incipio, nullum finio.

§. I.

Tales Protei sumus, hodie conscientiam lustramus & purgamus, & vix crastinum expectamus, cum eandem novis sceleribus implemus: hodie Divorum ge-nua advolvimus, isdem cras tergum obvertimus: *Itaque iis qui laborabunt, ambulabunt & non deficient.* Nos ambulamus quidem, sed brevî deficiamus, currimus, sed medio sæpe cursu lassescimus, quandoque etiam finem jam vicinum, jam proximum, stultissimâ præcipitatione cor-rumpimus. Saul regum optimus, si ejus principia spe-ctes, à Samuele jussus septem diebus expectare, dum victimas simul immolarent, expectavit omnino ad ul-que septimæ diei serum vespere, cumque populus ab eo dilaberetur, tanquam coactus sacrificavit. Eten eo ipso tempore advolans Samuel: *Stulte,* inquit, *egisti: me-ritum tuum ultra confurget.* Heu lacrymabilem & de-jacturam regni! sex diebus Saul expectaverat, & unde perferretur horis septem; angustis tandem compulsi & de-perferretur Samuelis adventu diffusi, ipsâ ultimâ horâ priorem perseverantiam omnem corripit, defecit, itaque sibi posteritque regnum perdidit. Ex quo tempore per eos scelerum gradus cepit non ire sed rucere, ut post mortem le regnum amissum, immortale quoque amiserit & æternum. Quàm tutum est alienis malis sua dediscere & aliorum ruinâ cognitâ, in statu firmiore se componere. Et sanè ultima vitæ perseverantia plurimum ab eâ pen-det quæ quotidianis actibus roboratur. Qui bene coepta toties tamque facillè deserit in supremo vitæ actu aggrè sibi constabit. Ideo sanctissimus Rex David: *Inli-navi, ait, cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum. Et: In æternum non obliviscar justificationes tuas. Nihil magis necessarium nobis, quàm quotidie firmissimè statuere ac proponere. Quid autem juvet quotidie pro-*ponere,

ponere, si licet propositum quotidie deponere? Nihil hoc est aliud, quam felici manu substructa, ridicula pœnitentiâ destruere, aut molem Sisyphæam in rupis fastigium educere, mox in infimam vallem rotatu præcipiti revolvendam. GERAR. Hæc labes nostræ mortalitatis est, non diu eadem consilia probare. POLYCH. Amamus mixtas pœnitentiæ voluptates, & bona semper placitura vix admittimus. GERAR. Statui jam sæpe, nullo die conscientia discussionem intermittere: proposui quot mensibus oblatos sorte Cælitæ studio cultu prosequi: decrevi jam crebrò corpori minùs indulgere, oculorum incendia cavere, linguæ pestilentes impetus coëtere: cœpi non semel insaniam amabiliū nugarum & sordium mearum detestari. Et tamen, quæ statui, nō feci: quæ proposui, neglexi; quod decrevi, violavi; quod detestatus sum, rursus amavi. Quæso, unde hic morbus, nunquam facere, toties statueri? POLYCH. Mi Gerarde, forsitan non satis firmè statuis. Perfunctoriè ac leniter levitèrque velle, non animi decretum, sed imperus est, qui uti citò vires acquirit, sic citò amittit. Subita cæli serenitas, subitis nimbis fœdatur, herbæ ac flores celeriter nati, celeri morte subducuntur. Firmum propositum non est, quod in cerâ aut arenâ scribitur: rigido metallo commendandum est quod diuturnum esse cupimus. Jobus hoc fecit; quod statuit, perinde si exarasset id ære, sic executus. *Donec, inquit, desiciam & moriar, non recedam ab innocentia meâ: justificationem meam & virtutem quam cœpi tenere, non deseram.*

§. II.

Narrant hominem generosi sanguinis, sed vitæ profligatissimæ, latrocinii insuper infamem, ejus sibi consuetudinis inviolabilem legem dixisse, ut nullus iret dies, quo se Matri Dei non commendasset Angeli salutatione. Quantula scintilla pietatis, in vasto mari flagitiorum! Habuit hic miræ & proluxæ fidelitatis famulum, qui ipsis quatuordecim annis industriè illi servivit. Paruit tandem famulatum hunc fuisse infidiosissimum. Siquidem vir sanctus qui in castro illo captivus detinebatur, hunc famulum adegit Jesu Christi nomine, faceret quis esset. Ille vim imperii sentiens, deum se diabolum falsus est sub humanâ specie tot annis illic servivisse, idque in mandatis habuisse, ut si quo die herus salutandæ Virginis consuetudinem omitteret, suffocatum abiret ad impiorum carnificinam, verum ad id temporis nullum omnino diem abuisse quo herus Dei matrem pro more non coluisset. Hæc ego fide complurium aliorum recitavi. Hoc liquet misericordie placere Deo ejusque boni operis constantiam. Sicut natura indefessa operatrix ab exili plantâ arborem educit admirandæ altitudinis, non subitis incrementis, sed diu & continuè operando; aquæ guttulæ lapidem cavant, non vi sed sæpe cadendo; ignis immortalitas tantum durat, quam diu subministrantur alimenta; semper vivit flamma, semper vorando: sic Deus, assidue operatur beneficiando, sic homo probus ad immortale fastigium exurgit nunquam ignavè cessando.

Felicem Pilatum si quo pede cœperat, decurrisset. Turpe est cedere oneri, & luctari cum officio quod semel receperis. Posito fundamento, imponenda est & coronis. Virtus boni operis perseverantia est, quâ ubique est opus.

Orpheus Euridicen ab inferis reducturus accepit conditionem, ne inconstanti curiositate duci se sineret, & retro torqueret oculos. At miser,

avidusque videndi

Flexit amans oculos, & protinus illa relapsa est.

Opheï & nos sumus (ingemiscit cum cogito) & vix parva mox iterum perdimus inconstantia miserabili. Et quoties suam quilibet animam ab Orco revocat pœnitentiâ? verum quia ad pristinos amores cor iterum

Tom. I.

A reflectimus, iterum etiam atque iterum, relapsam ad Orcum animam damnamus. Quid juvat, hodie in castimoniam leges jurare, cras iterum libidinis cœno se mergere? quid prodest, hodie infra omnes se submittere, cras grande supercilium resumere, & omnes alios despiceret? quid magni, hodie præclarum patientiæ specimen edere, cras omne patiendi studium abjicere? hodie frugali quadrâ vivere, cras belluari & græcari; hodie agni mansuetudinem induere, cras in lupum effertari? hodie cælum atque Cælitæ sollicito cultu ambire, cras Veneri & Pluto ceterisque inferorum monstris applaudere? Gerarde, si Dei matrem, si Divos alios venerari cœpi- mus, quæso, non hoc solum die aut hebdomadæ, non hoc tantum mense aut anno veneremur: consitemur nobis nostrisque cœptis, & cras simus quales hodie fuimus.

§. III.

B E Quidem multa sunt quæ nos ad constantiam hanc accendant. Nota tibi non ingeram vel aliàs audita. Illustre & prorsus inauditum apponam pro clausulâ. Narrat is qui & auribus suis & oculis non immerito vult credi. Nuper tamen in scriptoris hujus notitiam deveni, è cuius fide hæc ego tibi fideli narratione pandam.

Franciscus Retzanus rerum divinarum consultus; è S. Dominici familiâ, in Austria Academiâ Viennensi triginta sex annis sacras litteras docuit. Hic à teneris unguiculis Beatissimæ Virginis cultor tam fervidus, quam constans fuit. Quotiescumque Dei Matrem vel nominari solum audiret, vel eam ipse nominavit, mox occasione proximâ salutationem Angeli submisit pronuntiavit. Idem fecit, quotiescumque illius imaginem, & quotiescumque loco transiret. Ea de causâ non tantum in musæo suo, sed & alibi divinæ Matris iconem voluit esse frequentissimam. Preces, seu Officium Mariæ Virginis vel unico die intermittere nefas duxisset. Pecuniam omnem quam docendi munere fuisset promeritus, in beatissimæ Virginis cultum expendi voluit. Singulis sabbati diebus dimidiam prælectionis partem decorè & cum gratiâ in laudem divinæ hujus Virginis deflexit, & frequenter eo sensu, ut uberes lacrymæ verba dicentis interciperent. In precibus, quas magno numero quotidie huic Beatissimæ Matri adnumeravit, ingenti affectu animum omnem in hanc cæli Reginam intendit. Medullis ac visceribus ei hærebatur pietas in istam Matrem. Neque verò interim quæ sui muneris esse norat, negligebat. Sic ad annum octogesium quartum ætatem provexit, vir miræ abstinentiæ & hostis sui corporis, quo nudo telam lineam non attigit, culcitæ non nisi lanæ indormiit, religiosi silentii semper observantissimus. Si quando è cubiculo in bibliothecam, aut triclinium, aut templum iret, aut domo ad scholas prodiret, ne tantilli temporis jacturam faceret, Dei parentem Angeli verbis assidue salutabat. Post lucubrationes plurimas & libros à se compositos, in illa Salomonis verba: *Per me principes imperant* &c. digressus, tria bene magna volumina conscripsit in laudem cælestis Virginis Mariæ, cuius in cælum Assumptæ die, suum ipse laborem climare cœpit, & curis secundis perficere. Dum ergo manum habet ad tabulam, en febricula scribentem occupat. Tantisper ergo calamus ponit, dum impetus morbi solveretur. At ubi febris in dies recurrebat auctior & gravior, æger ad focium conversus: Quid hoc sibi vult, inquit, Virgo beatissima, quod me suis octodialibus festis suoque opere distentum æstu febrique jactari sinat? sed feramus, quidquid in nos Dei bonitas decernit. Et hoc etiam scribere est, hoc etiam est Deum Dei que Matrem laudare, non repugnanter pari: ergo patiamur. Fecit, ut dixit. Jamque dies Beatissimæ Virginis Natæ aderat, cum sacramentis omnibus confirmatus Franciscus, visu tamen (quod rarum in hoc ætatis)

M m

auditu

auditu ac mente integrâ consisteret. Horam novissimam præsentens, more suo salutationem Angeli recitare cepit, & licet in ultimis esset, jamque animam ageret, nihilominus tamen verba formabat, quantumvis exili spiritu ac intermortuis vocibus, illudque suum (Sancta MARIA mater Dei, ora pro nobis) continuè pronunciabat, usque dum labra non amplius contrahere aut diducere valebat. Sic extremum vitæ spiritum in ipso Martis desideratissimæ affatu edidit. In extincti facie nil horroris, sed hilaritas & propè vitalis decor spirabat, qui ad gaudium invitaret spectatores. En, Gerarde, insignissimam in Deiparæ cultu constantiam per tot vitæ spatia ad ipsum usque quartum & octogesium annum. Et quid miremur tam lenem & felicem exitum, post vitam in hujus Domine tam ipso famulatu exactam?

§. I V.

Hic omnino geminum & planè recens addo, quod non ita pridem Pater quidam è Societate Jesu mihi narravit, & ego nunc tibi. Paulus Hoffæus, quem incanum egomet sapissime vidi, neque enim adeo multum anni sunt cum naturæ concessit. Hic in Societate Jesu sacerdotem egit ultra quinquaginta annos, muneribus & curis variis exercitus. Cumque à Collegii Rectore moneretur, pro veterum more, primum sacrum in templo publicè repeteret, vir modestus & submissi animi, omnisque honoris & applausus fugiens, privatim & in suo Bethlehemo (sic appellarat extemporaneum sacellum, quod ipsius senio excitatum est) sacrum illud fecit. Post plurimos labores otiosus repertus est nunquam. Manè diebus singulis ante horam tertiam surrexit: totum tempus usque ad sextam meditando & orando traduxit. Meditationibus Sacrum, Sacro lectiones & scriptiones illius sacre succederunt. Tam in verbis semper consideratus & cautus, quam in cibo potuque omni abstinens & moderatus fuit, quo effectus ut infestam podagram ultra septuagesimum annum à se distineret. Et testati sunt medici, vitam ipsi in tot annos ideo prorogaram, quod tam contumaci & severâ abstinentiâ sese exercuisset. Cibus delicatus etiam in morbo averfatus est, facillè parabilis & communis aliis omnibus, amavit. Patientiæ fuit tanta, ut gravissimos dolores calculi & podagræ, subinde etiam jocularibus dictis tegebat. Paupertatis religiose sic amans, ut ob res levissimas facultatem à majoribus petere sit solitus. Manes sapienter (res ei jam nota erat) ad cubiculi fores auxilium ab ipso flagitavit. Eundem vitæ terminum habuit magnus iste, quem prior ille, de quo dixi, nam pariter ad octogesium quartum annum ætate processit. Hæc ideo nosse interest ut sciamus quantæ virtutis viri in clientelam fidemque cælestis Regine confugerint. Quantum verò hic ipse Paulus Hoffæus beatissimam Virginem Matrem amatit & coluerit, vel ex eo solum conicias: Omnibus Divæ Virginis pervigiliis jejunium religiosissime servavit, & quem senem non facillè ullus unquam cantantem audiret, is ipse paucis diebus ante mortem car-

Pauli Hoffæi
fæci erga
eamdem
Virginem
amoris &
cultus
constantia.

men de Beatissimâ Virgine præter omnem morem cecinit. Dixisses octogenarium olorem funeri suo præferere. Mortuus, subridenti similis, tamque ameno erat vultu, ut ab eo vocem expectasses.

§. V.

EN, mi Gerarde, adultos istos & prope nonagenarios Æternæ Virginis clientes, & cultores constantissimos. His, Francisco & Paulo, qui Angelorum Regnam præcipuè coluerunt, subjungo Franciscum & Philippum, qui Angelos. De S. Philippo Nerio facile est conjicere, quo honore affecterit Angelos, cum cum tantò affecterit Angeli. Nam in eam sese humilitatem submisit Angelus erga Philippum, ut ab eo etiam stipem petere mendici habitu designatus non sit, dixeritque, cum personam aperiret: *Veneram experiri quid facturus esses.* Eundem hunc integerrimum virum in altissimam foveam noctu prolapsum, penitus illæsum eduxit Angelus. Idem vir sanctus suavissimè concinentes Angelos audivit, uti in ejus rebus gestis testatur Antonius Gallonius. At verò Franciscus Assisius, ille pæne unus ex Angelis, ardentissimo simul ac constantissimo affectu complexus est Angelos. Atque ut omnibus beatarum mentium ordinibus se verè devotissimum probaret, à die beatissimæ Virginis in cælum evectæ quadraginta continuos dies jejuniis & mediâ traduxit. Et quia Franciscus constantissimum animorum salutem mirè ardebat, Michaëlem Archangelum, cui jus aliquod in animos corpore solutos, singularibus obsequiis sibi demereri studebat. Tantorum exemplis ducimur ad præstantissimam in cultu Cælitum constantiam. Magni proflus momenti est in omni actione nobiliori, non temere ordini, non leviter & citò desinere. Atque hic præclarissimi documenti loco sit, quod Mathois abbas dicere solitus: Malo, ajebat, ali-quod leve opus & continuum, quàm grave & citò finiendum. Ut autem bene cæpta continuemus, necessarius est planè in rebus agendis ordo. D. Ambrosius id significans: *Animum, inquit, relaxatiri, videamus ne omnem harmoniam & quasi concentum bonorum operum solvamus.* Concentus iste ut constans sit, plurimum refert, si omnes diei occupationes eo fiant ordine, ut primatis horæ conveniens assignetur, ad quam statim designati operis capiatur initium. Hunc dives ille Booz suorum messorum labori præfinivit modum, ut horam nollent, quâ ad messem venirent, quâ cibum sumerent, quâ ad opus redirent, quâ quietem interponerent, quâ demum vesperti labores finirent. Ne turbulenter facias, quidquid facere vis constanter, ordine fiat quidquid diu faciendum est.

Sed meministi, Gerarde, de triplici nos cultu capisse differere. De cultu Conscientiæ & Cælitum, ego meam tibi sententiam peregi: quàm bene, tui hoc arbitrii facio. Restat de cultu Corporis agere. Sed hoc posteræ lucis opus erit. Jam Helperus os cælo exiit, & dies flecitur in noctem. Ego in crastinum promitto, ut quod cepimus finiamus, & constantiam doceamus non verbis, sed re.

LIBER